



SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

II. ÚS 244/09-25

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 29. septembra 2009 v senáte zloženom z predsedu Lajosa Mészárosa a zo sudcov Juraja Horvátha a Sergeja Kohuta prerokoval prijatú sťažnosť R. N., B., zastúpeného advokátkou JUDr. M. I., B., vo veci namietaného porušenia základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 v spojení s čl. 12 ods. 1 prvou vetou Ústavy Slovenskej republiky v konaní vedenom Krajským súdom v Banskej Bystrici pod sp. zn. 16 Co 28/09 a takto

r o z h o d o l :

1. Krajský súd v Banskej Bystrici v konaní vedenom pod sp. zn. 16 Co 28/09 porušil základné právo R. N. na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 v spojení s čl. 12 ods. 1 prvou vetou Ústavy Slovenskej republiky.

2. Uznesenie Krajského súdu v Banskej Bystrici č. k. 16 Co 28/09-62 z 24. februára 2009 zrušuje a vec vracia na ďalšie konanie.

3. R. N. priznáva náhradu trov právneho zastúpenia v sume 245,70 € (slovom dvestoštyridsaťpäť eur a sedemdesiat centov), ktorú je Krajský súd v Banskej Bystrici povinný vyplatiť na účet jeho právnej zástupkyne JUDr. M. I. do jedného mesiaca od právoplatnosti tohto nálezu.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Uznesením Ústavného súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) č. k. II. ÚS 244/09-7 z 11. júna 2009 bola prijatá na ďalšie konanie sťažnosť R. N., B. (ďalej len „sťažovateľ“), ktorou namieta porušenie základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 v spojení s čl. 12 ods. 1 prvou vetou Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) v konaní vedenom Krajským súdom v Banskej Bystrici (ďalej len „krajský súd“) pod sp. zn. 16 Co 28/09.

Podľa § 30 ods. 2 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) prerokoval ústavný súd túto vec na neverejnom zasadnutí, keďže sťažovateľ podaním z 1. augusta 2009 a zároveň aj krajský súd v stanovisku z 10. júla 2009 vyslovili súhlas, aby sa upustilo od ústneho pojednávania. Ústavný súd vychádzal pritom z listinných dôkazov a vyjadrení nachádzajúcich sa v jeho spise.

Zo sťažnosti vyplýva, že sťažovateľ ako žalobca doručil Okresnému súdu Banská Bystrica (ďalej len „okresný súd“) 14. marca 2008 žalobu proti bývalej manželke J. N. (ďalej len „žalovaná“) o vyporiadanie bezpodielového spoluvlastníctva manželov po rozvode. Konanie o tejto žalobe bolo vedené pod sp. zn. 14 C 42/2008. Rovnako 14. marca 2008 podala okresnému súdu žalobu o vyporiadanie bezpodielového spoluvlastníctva aj žalovaná. Jej žaloba bola vedená pod sp. zn. 9 C 44/2008. Obe žaloby boli podané v predposledný deň zákonnej trojročnej lehoty na vyporiadanie bezpodielového spoluvlastníctva manželov. Uznesením okresného súdu č. k. 9 C 44/2008-4 z 18. marca

2008 bolo konanie začaté z iniciatívy žalovanej zastavené z dôvodu prekážky litispendencie. Žalovaná podala síce proti uzneseniu odvolanie, avšak neskôr ho vzala späť, v dôsledku čoho uznesením krajského súdu č. k. 7 Co 115/2008-13 z 30. apríla 2008 bolo odvolacie konanie zastavené. Podaním doručeným okresnému súdu 6. júna 2008 vzal sťažovateľ prostredníctvom svojho právneho zástupcu svoju žalobu v súlade s ustanovením § 96 ods. 1 a 3 Občianskeho súdneho poriadku späť v celom rozsahu a vzhľadom na to, že do tejto doby nebolo nariadené vo veci ani jedno pojednávanie, žiadal konanie zastaviť. Uznesením okresného súdu č. k. 14 C 42/2008-23 zo 6. júna 2008 bolo konanie zastavené. Na základe odvolania žalovanej uznesením krajského súdu sp. zn. 16 Co 211/2008 z 9. septembra 2008 bolo uznesenie okresného súdu zrušené a vec vrátená na ďalšie konanie s odôvodnením, že vychádzajúc z nálezu ústavného súdu sp. zn. I. ÚS 59/00 z 20. decembra 2001 procesným postupom okresného súdu sa žalovanej nezaručilo základné ľudské právo vlastniť majetok, ako aj základné právo na súdnu ochranu podľa čl. 20 ods. 1 a čl. 46 ods. 1 ústavy. Vychádzajúc z právneho názoru krajského súdu a s konštatovaním, že zastavením konania v danej veci by mohlo dôjsť na strane žalovanej k porušeniu jej základných práv garantovaných ústavou uznesením okresného súdu č. k. 14 C 42/2008-45 zo 17. decembra 2008, sa rozhodlo, že späťvzatie žaloby sa nepripúšťa a konanie vo veci sa nezastavuje. Sťažovateľ podal proti tomuto uzneseniu odvolanie, v ktorom poukázal na to, že späťvzatie návrhu realizoval v štádiu, keď ešte nebolo nariadené ani jedno pojednávanie, v dôsledku čoho prípadný nesúhlas žalovanej so späťvzatím žaloby je v danej fáze konania právne neúčinný vzhľadom na ustanovenie § 96 ods. 1 a 3 Občianskeho súdneho poriadku. Navyše, späťvzatím žaloby realizoval sťažovateľ ako žalobca svoje ústavné právo na autonómiu vôle podľa čl. 12 ods. 1 prvej vety v spojení s čl. 46 ods. 1 ústavy, ktorého procesnoprávnym aspektom je dispozičné právo účastníka konania obsahujúce v sebe oprávnenie slobodne disponovať hmotnými a procesnými právami v občianskom súdnom konaní. Uznesením krajského súdu č. k. 16 Co 28/09-62 z 24. februára 2009 bolo uznesenie okresného súdu potvrdené.

Podľa názoru sťažovateľa uznesením krajského súdu došlo k porušeniu označených článkov ústavy, keďže v danom štádiu konania pred všeobecnými súdmi ku späťvzatiu žaloby nebol potrebný súhlas žalovanej, pričom ustanovenie § 96 Občianskeho súdneho

poriadku neposkytuje taký priestor pre jeho výklad a uplatnenie, aby konajúci krajský súd za daného stavu podmienil ústavou a zákonom garantované dispozičné právo sťažovateľa súhlasom žalovanej.

Sťažovateľ žiada vydať nález, ktorým by ústavný súd vyslovil porušenie označených článkov ústavy. Požaduje tiež, aby ústavný súd odložil vykonateľnosť uznesenia krajského súdu č. k. 16 Co 28/09-62 z 24. februára 2009 a uložil okresnému súdu, aby v konaní nepokračoval až do vynesenia konečného rozhodnutia ústavného súdu.

Z vyjadrenia predsedu krajského súdu z 10. júla 2009 doručeného ústavnému súdu 16. júla 2009 a opierajúceho sa o vyjadrenie predsedu senátu 16 Co vyplýva, že krajský súd so sťažnosťou nesúhlasí. Sťažovateľ doručil návrh na začatie konania okresnému súdu 14. marca 2008. Toho istého dňa, ale o jeden a pol hodiny neskôr, doručila návrh na začatie konania okresnému súdu aj žalovaná. Po zistení, že už prebieha konanie na návrh sťažovateľa, vzala žalovaná svoj návrh na začatie konania späť. Napriek tomu z opatrnosti podala proti zastavujúcemu uzneseniu okresného súdu odvolanie v záujme ochrany svojich práv a v snahe predísť špekuláciám sťažovateľa v tom zmysle, že tento podaný návrh vezme späť. Tým by totiž došlo k uplynutiu trojročnej lehoty na vyporiadanie bezpodielového spoluvlastníctva manželov. Keď potom konanie o návrhu sťažovateľa pokračovalo po zaplatení súdneho poplatku, žalovaná vzala svoje odvolanie proti zastavujúcemu uzneseniu späť a konanie na jej návrh bolo skončené zastavením. Následne vzal späť návrh aj sťažovateľ a žiadal, aby okresný súd konanie zastavil. Podľa názoru krajského súdu procesným postupom okresného súdu, ale aj zákonným využitím ustanovení Občianskeho súdneho poriadku účastníkom konania (sťažovateľom) sa žalovanej nezaručilo základné právo vlastniť majetok a na súdnu ochranu podľa čl. 20 ods. 1 a čl. 46 ods. 1 ústavy. Krajský súd pri svojom rozhodovaní vychádzal najmä z nálezu ústavného súdu sp. zn. I. ÚS 59/00 z 20. decembra 2001. Vyslovil tiež, že ústavná zásada rovnakej ochrany vlastníckeho práva sa v občianskom súdnom konaní transformuje do zásady rovnosti účastníkov konania (čl. 47 ods. 3 ústavy) a vzťahuje sa na všetky materiálne a procesné zákony a na každého. Rovnosť strán v občianskom súdnom konaní nemôže byť ovplyvniteľná tým, ktorý z účastníkov je navrhovateľom a ktorý odporcom. Krajský súd taktiež vyslovil, že okresný súd konanie začaté na základe návrhu žalovanej zastavil

z dôvodu litispendencie bez toho, aby prihliadol na to, aké dôsledky toto jeho rozhodnutie môže mať s ohľadom na súvisiace hmotné a procesné predpisy (§ 149 ods. 4 Občianskeho zákonníka a § 96 ods. 1 a 3 Občianskeho súdneho poriadku) na vlastnícke právo žalovanej k tým veciam, ktoré boli predmetom bezpodielového spoluvlastníctva, o vyporiadanie ktorého žalovaná okresný súd požiadala. V prípade, že každý z bývalých manželov podal samostatný návrh na začatie konania vo veci vyporiadania bezpodielového spoluvlastníctva súdnym rozhodnutím, musí všeobecný súd pri rozhodovaní o zastavení konania o návrhu navrhovateľa z dôvodu litispendencie podľa § 83 Občianskeho súdneho poriadku prihliadať aj na to, aké dôsledky môže mať toto jeho rozhodnutie s ohľadom na súvisiace hmotné a procesné predpisy a na vlastnícke právo účastníkov konania k veciam, ktoré boli predmetom bezpodielového spoluvlastníctva. Zásada iura novit curia totiž neznamená len to, že súd pozná právo, ale aj to, že si je vedomý účinkov, ktoré právo v podobe, v akej ho súd aplikuje, vyvoláva vo vzťahu k procesnoprávnemu alebo hmotnoprávnemu postaveniu nositeľa práva na súdnu ochranu. Následne okresný súd uznesením č. k. 14 C 42/2008-45 zo 17. decembra 2008 rozhodol tak, že späťvzatie návrhu sťažovateľa nepripustil a konanie vo veci nezastavil. Pri rozhodovaní vychádzal z právneho názoru vysloveného krajským súdom v skoršom uznesení sp. zn. 16 Co 211/2008 z 9. septembra 2008 a z nálezu ústavného súdu sp. zn. I. ÚS 59/00 z 20. decembra 2001. Proti tomuto uzneseniu podal sťažovateľ odvolanie, pričom uznesením krajského súdu č. k. 16 Co 28/09-62 z 24. februára 2009 bolo uznesenie okresného súdu potvrdené vychádzajúc zo skoršie deklarovaného právneho názoru. Krajský súd teda dôsledne prihliadal na to, aké následky môže mať zastavenie konania v dôsledku späťvzatia návrhu sťažovateľom s ohľadom na hmotné a procesné predpisy na vlastnícke právo účastníkov konania k veciam patriacim do ich bezpodielového spoluvlastníctva. Krajský súd naďalej trvá na týchto právnych záveroch a nemá dôvod sa od nich odchyliť. Zásada rovnosti strán má prednosť pred dispozičným právom sťažovateľa vziať návrh na začatie konania späť, ak by tým bola odňatá žalovanej možnosť konať pred súdom.

Z repliky sťažovateľa z 1. augusta 2009 doručenej ústavnému súdu 11. augusta 2009 vyplýva, že sťažovateľ trvá na svojej sťažnosti. Požaduje zároveň náhradu trov právneho

zastúpenia za dva úkony právnej služby v sume 231,80 € a za dva režijné paušály v sume 13,90 €.

Ústavný súd doručil sťažnosť, uznesenie o prijatí sťažnosti na ďalšie konanie, vyjadrenie krajského súdu a repliku sťažovateľa aj žalovanej s tým, aby sa aj ona mohla vyjadriť vo veci samej, keďže rozhodnutím ústavného súdu môže byť dotknutá vo svojich právach.

Z vyjadrenia žalovanej z 24. augusta 2009 doručeného ústavnému súdu 27. augusta 2009 vyplýva, že žiada sťažnosti nevyhovieť. Po právoplatnom rozvode manželstva so sťažovateľom sa žalovaná domáhala vyporiadania bezpodielového spoluvlastníctva dohodou, o čo usiluje doteraz. Toto jej právo je však zo strany sťažovateľa odmietané. On podal okresnému súdu návrh na vyporiadanie bezpodielového spoluvlastníctva a nevediac o tom podala návrh aj žalovaná, avšak ďalší postup ovplyvnila prekážka litispendencie. Žalovaná bola toho názoru, že konanie bude normálne prebiehať. Keď sťažovateľ zistil, že konanie o návrhu žalovanej okresný súd zastavil, vzal svoj návrh späť a žiadal konanie zastaviť. Tým sa žalovanej znemožnilo domáhať sa práva. Všeobecné sudy správne rozhodli tak, aby o toto právo neprišla. Nevie pochopiť konanie sťažovateľa, ktorý na jednej strane včas podal návrh okresnému súdu na vyporiadanie bezpodielového spoluvlastníctva, no následne sa dožaduje práva na to, aby sa vo veci nekonalo. Žalovaná by tým bola hmotnoprávne a morálne poškodená. Správanie sťažovateľa sa prieči dobrým mravom. Ak by boli všeobecné sudy rozhodli v neprospech žalovanej, čím by sa jej znemožnilo dožadovať sa práv, došlo by k porušeniu základných práv na jej strane bez ďalších možností nápravy, pričom takýto stav zaviniť výlučne sťažovateľ, ktorý sa ešte sám cíti byť poškodený. Po skutkovej a právnej stránke vykonal krajský súd vo vyjadrení podrobný rozbor, s obsahom ktorého sa žalovaná plne stotožňuje. Dodáva, že procesná dispozičná zásada slobodného rozhodovania o vlastnom návrhu nemôže byť absolútna, a to najmä vtedy, keď sa javí špekulatívnou s hmotnoprávnymi následkami pre iného účastníka, ktorý je rovnakým nositeľom ústavných práv a oprávnených záujmov.

II.

Z uznesenia krajského súdu č. k. 16 Co 28/09-62 z 24. februára 2009 vyplýva, že ním bolo potvrdené uznesenie okresného súdu č. k. 14 C 42/2008-45 zo 17. decembra 2008 o nepripustení späťvzatia žaloby sťažovateľa a nezastavení konania. V prerokúvanej veci bola predmetom odvolacieho konania otázka, ktorú krajský súd riešil už skôr v odvolacom konaní vedenom pod sp. zn. 16 Co 211/2008, keď rozhodoval o odvolaní žalovanej proti uzneseniu okresného súdu č. k. 14 C 42/2008-23 zo 6. júna 2008, ktorým bolo konanie zastavené. Už v tomto konaní krajský súd aplikujúc nález ústavného súdu sp. zn. I. ÚS 59/00 z 20. decembra 2001 ustálil, že žiadne ustanovenie Občianskeho súdneho poriadku nemožno vykladať a uplatňovať v konaní pred všeobecným súdom tak, aby niektorý z účastníkov bol zvýhodnený na úkor druhého účastníka pri uplatňovaní práv alebo aby mal priaznivejšie postavenie pri prejednávaní a rozhodovaní veci. Keďže právo na vyporiadanie bezpodielového spoluvlastníctva patrí obom bývalým manželom (a obaja bývalí manželia ho i využili podaním žaloby o vyporiadanie bezpodielového spoluvlastníctva manželov), žalovaná má, tak ako sťažovateľ, rovnaké právo na jeho vyporiadanie všeobecným súdom. Je nutné mať na zreteli, že jednotlivé ustanovenia Občianskeho súdneho poriadku nemožno abstrahovať a vykladať rigorózne procesne, ale treba prihliadať aj na to, aké dôsledky môže mať takéto rozhodnutie s ohľadom na hmotnoprávne predpisy, konkrétne v danom prípade na vlastnícke právo k veciam, ktoré boli predmetom bezpodielového spoluvlastníctva manželov. Krajský súd sa s poukazom na uvedené v celom rozsahu stotožňuje s odôvodnením uznesenia okresného súdu a konštatuje správnosť týchto dôvodov. Uznesenie nadobudlo právoplatnosť 1. apríla 2009.

III.

Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Podľa čl. 127 ods. 2 ústavy ak ústavný súd vyhovie sťažnosti, svojím rozhodnutím vysloví, že právoplatným rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom boli porušené práva

alebo slobody podľa odseku 1, a zruší také rozhodnutie, opatrenie alebo iný zásah. Ústavný súd môže zároveň vec vrátiť na ďalšie konanie.

Podľa čl. 12 ods. 1 prvej vety ústavy ľudia sú slobodní a rovní v dôstojnosti i v právach.

Podľa čl. 46 ods. 1 ústavy každý sa môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde (...).

Podľa § 96 ods. 1, 2 a 3 Občianskeho súdneho poriadku navrhovateľ môže vziať za konania späť návrh na jeho začatie, a to sčasti alebo celkom. Ak je návrh vzatý späť celkom, súd konanie zastaví. Ak je návrh vzatý späť sčasti, súd konanie v tejto časti zastaví. Súd konanie nezastaví, ak odporca so späťvzatím návrhu z vážnych dôvodov nesúhlasí; v takom prípade súd po právoplatnosti uznesenia pokračuje v konaní. Nesúhlas odporcu so späťvzatím návrhu nie je účinný, ak dôjde k späťvzatiu návrhu skôr, než sa začalo pojednávanie, alebo ak ide o späťvzatie návrhu na rozvod, neplatnosť manželstva alebo určenie, či tu manželstvo je, alebo nie je.

Podľa konštantnej judikatúry ústavného súdu tento nie je súčasťou systému všeobecných súdov, ale podľa čl. 124 ústavy je nezávislým súdnym orgánom ochrany ústavnosti. Pri uplatňovaní tejto právomoci ústavný súd nie je oprávnený preskúmať a posudzovať ani právne názory všeobecného súdu, ani jeho posúdenie skutkovej otázky. Úlohou ústavného súdu totiž nie je zastupovať všeobecné súdy, ktorým predovšetkým prislúcha interpretácia a aplikácia zákonov. Úloha ústavného súdu sa obmedzuje na kontrolu zlučiteľnosti účinkov takejto interpretácie a aplikácie s ústavou alebo kvalifikovanou medzinárodnou zmluvou o ľudských právach a základných slobodách. Posúdenie vecí všeobecným súdom sa môže stať predmetom kritiky zo strany ústavného súdu iba v prípade, ak by závery, ktorými sa všeobecný súd vo svojom rozhodovaní riadil, boli zjavne neodôvodnené alebo arbitrárne. O arbitrárnosti (svojevôli) pri výklade a aplikácii zákonného predpisu všeobecným súdom by bolo možné uvažovať len v prípade, ak by sa tento natoľko odchýlil od znenia príslušných ustanovení, že by zásadne poprel ich účel a význam (mutatis mutandis I. ÚS 115/02, I. ÚS 12/05, I. ÚS 352/06).

„Žiadne ustanovenie Občianskeho súdneho poriadku nemožno vykladať a uplatňovať v konaní pred súdom tak, aby niektorý z účastníkov bol zvýhodnený na úkor druhého účastníka pri uplatňovaní práv alebo aby mal priaznivejšie postavenie pri prejednávaní a rozhodovaní vecí.

V prípade, že každý z bývalých manželov podal samostatný návrh na začatie konania vo veci vyporiadania ich bezpodielového spoluvlastníctva súdnym rozhodnutím, musí súd pri rozhodovaní o zastavení konania o návrhu takéhoto navrhovateľa z dôvodu litispendencie podľa § 83 Občianskeho súdneho poriadku prihliadať aj na to, aké dôsledky toto jeho rozhodnutie môže mať s ohľadom na súvisiace hmotné (§ 149 ods. 4 Občianskeho zákonníka) a procesné predpisy (§ 96 ods. 1 a 3 Občianskeho súdneho poriadku) a na jeho vlastnícke právo k veciam, ktoré boli predmetom bezpodielového spoluvlastníctva. Zásada iura novit curia totiž neznamená len to, že súd pozná právo, ale aj to, že si je zároveň vedomý účinkov, ktoré právo v podobe, v ktorej ho súd aplikuje, vyvoláva vo vzťahu k procesnoprávnemu alebo hmotnoprávnemu postaveniu nositeľa práva na súdnu ochranu svojich práv“ (I. ÚS 59/00).

Podľa sťažovateľa boli splnené všetky zákonné a ústavné podmienky na to, aby ako žalobca mohol podanou žalobou voľne disponovať. Preto, pokiaľ mu to všeobecné súdy neumožnili, porušili tým označené články ústavy.

Krajský súd a žalovaná sú presvedčení, že v danom prípade bolo nevyhnutné sťažovateľovo právo na voľnú dispozíciu žalobou obmedziť v záujme zachovania práv žalovanej. Opierajú sa pritom o nález ústavného súdu sp. zn. I. ÚS 59/00.

Ústavný súd považuje za potrebné predovšetkým konštatovať, že žalovaná potom, ako okresný súd uznesením č. k. 9 C 44/2008-4 z 18. marca 2008 konanie o jej (neskoršie podanej) žalobe zastavil z dôvodu litispendencie, podala síce proti uzneseniu odvolanie, avšak neskôr ho vzala späť s vedomím, že uznesenie nadobudne právoplatnosť. Žiadne ďalšie právne kroky vo vzťahu k zastaveniu konania o tejto žalobe už nepodnikla. Naproti tomu sa sťažovateľ snažil dôsledne presadiť, aby konanie o jeho (skôr podanej) žalobe bolo v dôsledku späťvzatia zastavené.

Z už citovaného ustanovenia § 96 Občianskeho súdneho poriadku vyplýva, že za existujúceho skutkového stavu (keď ku späťvzatiu žaloby došlo pred začatím prvého pojednávania) nie je daná iná možnosť, ako konanie z dôvodu späťvzatia žaloby žalobcom zastaviť. Toto ustanovenie totiž neposkytuje taký priestor pre jeho výklad a uplatnenie, ktorý by s odkazom na potrebu ústavne konformného výkladu (čl. 152 ods. 4 ústavy) umožňoval rozhodnúť opačne, teda späťvzatie žaloby nepripustiť a v konaní pokračovať (mutatis mutandis I. ÚS 59/00).

Zovšeobecnene vyjadrené, ústavne konformný výklad právnej normy, resp. výklad právnej normy vôbec nemôže siahať tak ďaleko, aby sa dostal do rozporu so znením, resp. so zmyslom vykladaného normatívneho textu. V takomto prípade by totiž už nešlo o výklad, ale o faktickú novelizáciu právnej normy.

Možno konštatovať, že právny názor krajského súdu týkajúci sa výkladu § 96 Občianskeho súdneho poriadku zašiel tak ďaleko, že sa dostal do rozporu s jeho jednoznačným znením, resp. zmyslom. Paradoxné pritom je, že krajský súd dospel k takémuto výkladovému záveru na základe nálezu ústavného súdu sp. zn. I. ÚS 59/00 z 20. decembra 2001.

Pri správnej aplikácii citovaného nálezu ústavného súdu bolo treba dospieť k opačnému záveru, než aký vyjadril krajský súd.

Právna vec riešená ústavným súdom v konaní vedenom pod sp. zn. I. ÚS 59/00 bola síce do značnej miery analogická s vecou sťažovateľa, lebo i tam šlo o prípad, keď obaja bývalí manželia podali žalobu o vypořádanie bezpodielového spoluvlastníctva, pričom konanie o neskoršej žalobe bolo zastavené pre litispendenciu, avšak (na rozdiel od predmetnej veci) došlo aj k právoplatnému zastaveniu konania o skôr podanej žalobe z dôvodu jej späťvzatia. Podnet podaný ústavnému súdu smeroval proti obom konaniam, resp. proti obom zastavujúcim uzneseniam. Ústavný súd dospel k záveru, podľa ktorého mal všeobecný súd v konaní o neskoršie podanej žalobe postupovať tak, že ešte pred zastavením konania z dôvodu litispendencie sa mal postarať o to, aby sa v konaní o skôr podanej žalobe uskutočnilo prvé pojednávanie. Iba potom mal konanie o neskoršej žalobe zastaviť. Pri

takomto postupe by totiž žalobca už nemohol automaticky dosiahnuť zastavenie konania o skôr podanej žalobe bez súhlasu žalovanej strany.

Možno zhrnúť, že ústavný súd vo veci sp. zn. I. ÚS 59/00 našiel priestor pre ústavne konformný výklad sporných ustanovení Občianskeho súdneho poriadku v rámci neskoršie začatého konania, ktoré má byť zastavené pre litispendenciu. Riešenie v rámci skôr začatého konania, ktoré má byť zastavené z dôvodu späťvzatia žaloby, totiž nie je priechodné, lebo znenie ustanovenia § 96 Občianskeho súdneho poriadku želaný ústavne konformný výklad neumožňuje. Vzhľadom na to bolo v danom prípade v záujme žalovanej uplatniť všetky dostupné prostriedky obrany proti uzneseniu okresného súdu č. k. 9 C 44/2008-4 z 18. marca 2008. Znamená to tiež, že realizáciu práv žalovanej v súvislosti s vyporiadaním bezpodielového spoluvlastníctva ohrozil okresný súd v neskoršom konaní sp. zn. 9 C 44/2008 (teda nie v skoršom konaní sp. zn. 9 C 42/2008), pričom žalovaná sa na tom podieľala tým, že nepodnikla možné právne kroky k náprave chyby, ktorej sa v jej neprospech okresný súd dopustil. Žalovaná a krajský súd sa teda odvolávajú na právny názor vyslovený v náleze ústavného súdu, avšak bez toho, aby sami postupovali v jeho intenciách.

Na základe dosiaľ uvedených úvah sa dá urobiť záver, že výkladom ustanovenia § 96 Občianskeho súdneho poriadku sa krajský súd natoľko odchýlil od jeho znenia, že tým zásadne poprel jeho účel a význam. Postup krajského súdu vrátane jeho uznesenia treba preto považovať za arbitrárny. Preto došlo k porušeniu základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy (bod 1 výroku nálezu).

Keďže sťažovateľ späťvzatím svojej žaloby o začatie konania uplatnil svoje ústavné právo na autonómiu vôle strán (účastníkov konania) podľa čl. 12 ods. 1 prvej vety v spojení s čl. 46 ods. 1 ústavy, ktorého procesnoprávnym aspektom je dispozičné právo účastníka konania obsahujúce v sebe oprávnenie slobodne disponovať hmotnými a procesnými právami v občianskom súdnom konaní (PL. ÚS 43/95, resp. I. ÚS 59/00), a keďže krajský súd toto právo nerešpektoval, došlo aj k porušeniu čl. 12 ods. 1 prvej vety v spojení s čl. 46 ods. 1 ústavy (bod 1 výroku nálezu).

Podľa § 56 ods. 2 prvej vety zákona o ústavnom súde ak sa základné právo alebo sloboda porušili rozhodnutím alebo opatrením, ústavný súd také rozhodnutie alebo opatrenie zruší.

Podľa § 56 ods. 3 písm. b) zákona o ústavnom súde ak ústavný súd sťažnosti vyhovie, môže vrátiť vec na ďalšie konanie.

Berúc do úvahy citované ustanovenia ústavný súd zrušil uznesenie krajského súdu č. k. 16 Co 28/09-62 z 24. februára 2009 a vec mu vrátil na ďalšie konanie (bod 2 výroku nálezu). Stalo sa tak i napriek tomu, že sťažovateľ zrušenie uznesenia a vrátenie veci na ďalšie konanie nepožadoval, pretože v zmysle citovaných ustanovení je ústavný súd oprávnený takto postupovať aj bez návrhu. V ďalšom bude povinnosťou krajského súdu riadiť sa právnym názorom ústavného súdu.

Sťažovateľ požiadal ďalej aj o priznanie náhrady trov právneho zastúpenia v celkovej sume 245,70 €.

Ústavný súd priznal sťažovateľovi celú požadovanú sumu 245,70 €, a to za dva úkony právnych služieb v roku 2009 (prevzatie a príprava zastupovania, sťažnosť) po 115,90 € a za dva režijné paušály po 6,95 € (bod 3 výroku nálezu).

Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok, treba pod právoplatnosťou nálezu uvedenou vo výroku tohto rozhodnutia rozumieť jeho doručenie účastníkom konania.

Z uvedených dôvodov ústavný súd rozhodol tak, ako to vyplýva z výrokovej časti tohto rozhodnutia.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 29. septembra 2009